כח: ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה

אבל הבא. תוקע לשיר מתעסק בעלמא הוה ולקמן בפרק בתרא (דף לג:) תנן המתעסק לא יצא: **אבל** נתכוון שומע ולא נתכוון משמיע היכי משכחת לה. [9]לא הוה מצי למימר כגון שלא נתכוון משמיע להוציא השומע דמשמע ליה כדלייק בסוף סוגיא משמיע לעצמו [10]דומיא דשומע לעצמו אלמא [11][לא] בעי כוונה:

דקא מנבח נבוחי. פי' בקונט' דאינו תוקע כשיעור תקיעה המפורש במשנתנו וקשיא דאם כן אפילו נתכוון נמי לא נפיק ונראה לי מנכח נגוחי שאין מתכוין לתקוע שיעור תקיעה ותקע שיעור תקיעה ושמא כך רואה לומר בקונט' אי נמי כעין שפירש בקונט' לקמן בפרק בתרא (דף לג:) מתעסק שהיה נופח בשופר ועלתה לו בידו תקיעה: **ומנא** תימרא דתנן. גבי זריקת דם תימה מאי אולמיה דהך מההיא דהכא שעולה לדוכן ויש לומר דגבי כהן שמתכוין לנכך ולהוסיף יכול להיות שעובר אע"ג דלא זמניה הוא אבל כאן שאין מתכוין להוסיף ואינו עושה אלא מחמת ספק אין לו לעבור אי לאו מקום לחשיב זמניה אלא ודאי אמרינן לחשיב זמניה מקום זמנין דאי מתרמי ליה בוכלא הדר מזה מיניה והוא הדין גבי כהן מהאי טעמא וא"ת הא דאמר בפ"ק (דף טז: ופס) למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ומוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב את השטן והא עבר מקום על תוקע ועוד אמר בפרק בתרא (דף לד.) שלש תרועות נאמרו בר"ה שיש מדברי תורה ואחת מדברי סופרים ואיכא למאן דאמר כ' מדברי סופרים והשתא עבר מקום על תוקע אע"ג דבבר עבר ועלה מכל מקום אי אתרמי ליה לבוכא אחרינא הדר ותקע וחשיב זמניה ועוד דאפי' נאו זמניה כיון דמתכוין לשם מצוה עובר מקום על תוקע דמסיק דבא בסמוך לעבור שלא בזמנו בעי כוונה וי"ל כדפרישית בפ"ק (דף טז: ופס) דלא שייך כל תוקע בעשיית המצוה שתי פעמים ובברכה בהיש נמי אפי' מברכין כמה פעמים לגבור אחד אין זה כל תוקע אלא אם כן מוקע ברכה אחת כגון יוסף (ה') עליכם ברכה אחת (דברים ל) או כיולא בה וכן אם נגזל גולב כמה פעמים ביום או אוכל בספק כמה זמנים של מצה אין זה כל תוקע וכל הנתנים במתנה אחת אם נתן כמה פעמים במקום אחד אין זה כל תוקע אלא אם כן נותן במקום אחר וכן בהלם וערבה שבגולב אפילו נותן כמה הלמים וכמה ערבות בגולב אין זה כל תוקע אפילו אי"ל לריך לגבר אלא אם כן מוקע אין אחר ומיהו תימה דלפי' זה אם היה נותן כמה מוטין בגילית וכמה פרשיות בתפלין בבית אחד לא היה עובר משום כל תוקע ומסוכה אין להביא ראיה כאן מה שאין עובר בעשה ד' מחילות אע"ג דאמרינן שתים בהלכתן ושלישית אפי' טפח דכל שכן כשעושה ד' מחילות טפי עדיף דהוי תשבו כעין תדורו: **מתן** ארבע במתן אחת. כגון דם בכור שהוא מתן אחת בדם עולה ושלמים שהם שתי מתנות שהן ארבע ולא בדם חטאת שהן ארבע מתנות בד' קרנות

ההוא למעלה ממזבח הסקרא והכי למטה: **לא** נאמר בל תוקע אלא בשהוא בעצמו. והלכך טוב שלא יגרע המצוה:

לא נאמר בל תגרע אלא בשהוא בעצמו. והלכך כיון דיולא באחד לא מזקקינן ליתן ארבע ועוד טפי עדיף בתחד מארבע

כמו שמפרש: **דלמא** קסבר רבי יהושע מצות עובר עליהן שלא בזמנן. והשתא בשמעי בסוכה ילקה לרבי יהושע

ובשמעי ספק שביעי לא יתיב ומיהו לא קיימא מסקנא הכי: **הכא** אי בעי מברך. משמע מכאן דכיון דעלה לדוכן פעם אחת ביום שוב אינו עובר בעשה דאמור להם (במדבר ו) כל היום הזה קאמר אי בעי לא מברך:

דתנן

אבל הכא [1]זכרון תרועה כתיב והאי מתעסק בעלמא הוא קמ"ל אלמא קסבר רבא [2]מצות אין צריכות כוונה איתיביה [3]היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא מאי לאו כוון לבו לצאת לא לקרות לקרות הא קא קרי [4]בקורא להגיה ת"ש [5]היה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא מאי לאו לא לצאת לא לשמוע לשמוע והא שמע סבור חמור בעלמא הוא איתיביה [6]נתכוון שומע ולא נתכוון משמיע משמיע ולא נתכוון שומע לא יצא עד שיתכוון שומע ומשמיע בשלמא נתכוון משמיע ולא נתכוון שומע כסבור חמור בעלמא הוא אלא נתכוון שומע ולא נתכוון משמיע היכי משכחת לה לאו בתוקע לשיר דלמא דקא מנבח נבוחי א"ל אביי אלא מעתה [7]הישן בשמיני בסוכה ילקה אמר לו שאני אומר מצות אינו עובר עליהן אלא בזמנן מתיב רב שמן בר אבא [8]מנין לכהן שעולה לדוכן שלא יאמר הואיל ונתנה לי תורה רשות לברך את ישראל אוסיף ברכה אחת משלי בגון [2]ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ת"ל [3]לא תוסיפו על הדבר והא הכא כיון דבריך ליה עברה ליה זמניה וקתני דעבר הכא במאי עסקינן בדלא סיים והתניא סיים סיים ברכה אחת והתניא סיים כל ברכותיו שאני הכא כיון דאלו מתרמי ליה צבורא אחרינא הדר מברך כוליה יומא זמניה הוא ומנא תימרא דתנן [9]הניתנין במתנה אחת שנתערבו בניתנין מתנה אחת יתנו אחת מתן ד' במתן ד' יתנו במתן ד' מתן ד' במתן אחת אמר ר"א אומר יתנו במתן ד' רבי יהושע אומר [10]יתנו במתן אחת אמר לו ר"א הרי הוא עובר על בל תגרע אמר לו ר' יהושע הרי הוא עובר על בל תוסיף א"ל ר"א לא נאמר בל תוסיף אלא [11]כשהוא בעצמו אמר לו ר' יהושע לא נאמר בל תגרע אלא כשהוא בעצמו ועוד אמר רבי יהושע כשלא נתת עברת על בל תגרע ולא עשית מעשה בידך כשנתת עברת על בל תוסיף ועשית מעשה בידך והא הכא כיון דיהיב ליה מתנה מבכור עברה ליה לזמניה וקתני דעבר משום בל תוסיף לאו משום דאמרינן כיון דאילו מתרמי ליה בוכרא אחרינא הדר מזה מיניה כוליה יומא זמניה [12][ממאי] דלמא קסבר ר' יהושע מצות עובר עליהן אפי' שלא בזמנן אגן הכי קאמרינן רב שמן בר אבא מ"ט שביק מתני' ומותיב מברייתא לותיב ממתניתין מתניתין מ"ט לא מותיב כיון דאילו מתרמי ליה בוכרא אחרינא בעי מזה מיניה כוליה יומא זמניה הוא ברייתא נמי כיון דאי מתרמי צבורא אחרינא הדר מברך כוליה יומא זמניה ורב שמן בר אבא התם לא סגי דלא יהיב הכא אי בעי מברך אי בעי לא מברך רבא אמר לצאת לא בעי בוונה לעבור בעי כוונה והא מתן דמים לרבי יהושע דלעבור ולא בעי כוונה אלא אמר רבא לצאת לא בעי כוונה לעבור בזמנו לא בעי כוונה [13]שלא בזמנו בעי כוונה [14]אמר ליה ר' זירא לשמעיה איכוון

מתנין בגילית אחת בלא היה עובר משום בל תוסיף ומסוכה אין להביא ראיה כאן מה שאין עובר בעשה ד' מחילות אע"ג דאמרינן שתים בהלכתן ושלישית אפי' טפח דכל שכן כשעושה ד' מחילות טפי עדיף דהוי תשבו כעין תדורו: **מתן** ארבע במתן אחת. כגון דם בכור שהוא מתן אחת בדם עולה ושלמים שהם שתי מתנות שהן ארבע ולא בדם חטאת שהן ארבע מתנות בד' קרנות

הן מים ילין זה בל תוסיף (זבחים שם). ר' יהושע אומר יתנו במתן אחת. כיון דקי"ל בל הניתנין על המזבח החיצון שנתנו במתנה אחת כיפר. הכא דלא אפשר מכיון עלה אפילו לכתחילה ולא עבירון בל תוסיף. ולי משום בל תגרע דחטאת דקאמר שעמד, מוכח שיעקר בל תגרע מאלו שהוא יושב ולאיו עוקר אלאו בדיים, מעבור על בל תוסיף שהוא עוקרו בדיים (שרובין שם). ולא עשית מעשה בידך. ואיכו דיתה עושה מעשה ליושב ולאיו עושה ואיכוד בא מאליו (זבחים שם).

עין משפט נר מצוה

[1] ד מ"ר פ"ב מהל' ס"ש הלכה ה סמג עשין יח ופוסקים ס"ע ה"ה), [2] ב מ"ר פ"ג מהל' שופר הל' ד טוש"ע א"ח סי' תקפט סעיף ח:
[3] ג מ"ר פ"ל מהלכות נשיאות כפים הלכה יב טוש"ע א"ח סי' קמח סעיף ז [4] (וכ' הלחם מ' הקורא את המגילה דף רעג):
[5] ד ה מ"ר פ"ב מהל' פסולי המוקדשין הלכה יח:

רבינו חננאל

[6] בל הבא בעניין תקיעות ניצוצות הלב בעינן ולאיכא מ"ל מצות אין צריכות כוונה. אחיביה היה קורא בתורה בעיניין קרית שמע, [7] הגיע זמן קרית שמע, אם כיון לבו למצות קריית שמע יצא, ואם לא כיון לא יצא. ודתנין [8] (מתניתין) בקורא להגיה, שאינו קורא התיבות בקריאתם אלא בכתיבתם, בחסירות והיתירות כמות שהן כתובות. לפיכך אם אם כיון לבו וקרא כמפורש הוא ואם לאו לא יצא. תיש כיהא דתנן הבא במתניתא היה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא אע"פ שזה שמע וזה שמע זה כיון לבו וזה לא כיון לבו. מאי כיון לבו לצאת ידי מצות צריכות כוונה. ודתנין כיון לבו לשמוע ולהבחין אם היא תקיעת בן אדם או צהלת סוס. איתיביה נתכוון (שומע ולא נתכוון) [9] משמיע לא יצא, הא היכי משכחת לה, לאו בתוקע לשיר. קשיא לדבה. ומ"ל לא דקא מנבח נבוחי, כלומר אינה תקיעה שלימה אלא כמין נבוח הוא, ולפיכך לא יצא, אבל אם היתה תקיעה אע"פ שלא נתכוון יצא. אי הכי כי המצוות (אין) צריכות כוונה, התורה אמרה בסוכות תשבו שבעת ימים ואין לך להוסיף על שבעת ימים. אי הכי הישן בשמיני בסוכה ילקה, עבר על בל תוסיף אף על פי שלא נתכוון לישן בסוכה משום מצוה. ודתנין שאני אומר מצות אין עובר עליהן משום בל תוסיף אלא בזמנן. מיתיב רב שימי בר אבי מניין לכהן שיעלה לדוכן שלא יאמר הואיל וניתנה לי רשות לברך את ישראל אוסיף אני ברכה אחת משלי, כגון ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם וגו', ת"ל לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם. (ודתנין כיון דאילו מתרמי ליה צבורא אחרינא) [10] (וכ"ן) רסים כל הברכות עברה לה זמן המצוה וקתני דעובר אם יוסיף. ודתנין כיון דאייתי מתרמי ליה צבורא אחרינא הדר מברך להו, כולה יומא זמניה הוא. ומנא תימרא דאמרינן כי האי גונא דכוליה יומא זמניה הוא. דתנן בשחיטת קדשים פרק ח' הניתנין מתנה אחת שניתערבו בניתנין מתן אחת יתנו במתן אחת כו'. והא הכא כיון דיהיב ליה בבכור מתנה אחת ודיא מצותו כדהני בפרק איזהו מקומן של יבחים הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן שעון מתנה אחת כו'. הנה כיון שהוזר מדם הבכור מתנה אחת נמר מצותו ועברה ליה זמניה, וקתני ר' יהושע כשנתתה עברת על בל תוסיף ועשית מעשה בידך. לאו משום דאמר כיון דאילו מיתרמי בכור אחר הוי מיניה, כולהו יומא זמנו הוא. ודתנין דדלמא ר' יהושע סבר מצות עובר עליהן אפי' שלא בזמנן. אגן הכי קאמ(ו)רינן) רב שימי נופיה היכי שביק מתניתין, אמאי לא מותיב מהא מתני', דסבו מתני' כיון דאילו מתרמי ליה בבור אחר הוה כל יומא זמניה הוא, ברייתא נימא כיון דאילו מתרמי ליה צבורא אחרינא הדר מברך כולי יומא זמניה הוא. כלומר טעמא חדא נינהו אמאי מותיב מהאי. ופריקינן רב שימי סבר התם נבי בכור לא סני ולא מדי הלכך זמניה הוא, הכא אי בעי מצלי אי בעי לא מצלי. ואסיקנא אלא אמר רבא לצאת ידי חובה מצות לא בעו כונה. לעבור במתכוון להוסיף על מה שכתוב בזמנו לא בעי כונה [שלא בזמנו בעי כונה]. אמר [ליה] רבי זירא לשמעיה

מסורת הש"ס

[1] (פסחים קיז:), [2] (ברכות יג.), [3] (לעיל כז: לקמן כט. תוספ' פ"ב ה"ו), [4] (עירובין ט.), [5] (ברזוכין ק. זבחים ס. ו) [פי' כשהדבר שומר בעצמו ולא כשיש בו דבר אחר. תוי"ט פ"ח זבחים מ"ו), [6] פ"ח, [7] (לקמן לג:), [8] דומיא דשומע לעצמו דקרי ליה נתכוון שומע ומשמיע דיקא אלאמא יכו' כלי"ל, [9] נ"ל.

תורה אור השלם

1. דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש: ויקרא כג כד
2. יי אלהי אבותם יסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם: דברים א יא
3. לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו לשמר את מצות יי אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם: דברים ד ב

גליון הש"ס

גמ' שלא בזמנו בעי כוונה. עין תוס' יומא יומא דף מ ע"א ד"ה מתן: תוס' ר"ה אבל נתבארו כו' לא הוי מצי לומר. עיין תשובת מהרי"ל ספר שני סי' פה:

מוסף רש"י

אין צריכות כוונה. שיהא מתכוין לשם מצות (ברכות יג.) ללאת ידי חובתו (עירובין צה.). היה קורא בתורה. פרשת ק"ש, והגיע זמן המקרא. זמן ק"ש (ברכות יג.). לא לקרות. אבל ללמוד ידי מצוה לא בעינן שיהא מתכוין אלא לקרות בתורה בעלמא (שם). הא קא קרי. הא בקורא בתורה קא עסיק מגא ואמי לקתני היה קורא בתורה (שם). בקורא להגיה. את הספר אם יש בו טעות, ולאפוקי לקריאה נמי לא מתכוין (שם). הניתנין במתנה אחת. כגון דם הבכור שנתערב בדם בכור אחר (עירובין ק.) או כגון דם בכור שנתערב בדם מעשר, בין בגגלל בין בכוסות (זבחים פ.). יתנו מתנה אחת. ועולה אוהה מתנה לזה ולזה (עירובין שם). קס"ל דאמר לאמרינן יש כילה ומסתמינן עליה שיש מתנה זו משמיים, ואם בכוסות יתן מתנה מזה ומתנה מזה (זבחים שם). מתן ארבע במתן ארבע. דם חטאת זו נשפך לדם חטאת זו (עירובין שם). לו כגון דם עולה דם שלמים לו דם אשם שנשחטו שתיו שתי מתנות שהן ארבע ושניהם מתחנים (זבחים שם). יתנו במתן ארבע. יתנו ד' מתנות ועולות לזו ולזו (עירובין שם). מתן ארבע במתן אחת. כגון דם עולה בבכור שנשחט מתחנים (זבחים שם). ר"א אומר יתנו במתן ארבע. דקסבר קום עשה מלוה אינה עדיף, אע"ג דבאלו מצוה אינה לד עבירה דבכור אבכור אבל תוסיף, אתי עשה דחטאת (ולפירושי לעיל מתן ארבע דם חטאת) דכתיב (ויקרא ד) ונתן על קרנות, ולהי לבל תוסיף דבכור (עירובין שם). וכולה אני המתנות היתנות מדם הבכור כאלו הניתנות מדם הבכור (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com